

แผนงานด้านการศึกษาของอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนดำเนินงานด้านการศึกษามากอบความร่วมมือด้านการศึกษามากอบแผนงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แผนงานด้านการศึกษาของอาเซียน พ.ศ. 2564 - 2568

การดำเนินความร่วมมือด้านการศึกษามากอบความร่วมมืออาเซียนตามแผนงานด้านการศึกษาของอาเซียน พ.ศ. 2564 – 2568 (ระยะ 5 ปี) ประกอบด้วย 5 ผลลัพธ์ (Outcome) 12 ผลผลิต (Output) 42 กิจกรรม โดยมีผลลัพธ์ ดังนี้

- ผลลัพธ์ที่ 1** มีการพัฒนาด้านความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน รวมถึงแนวปฏิบัติด้านการศึกษามากอบมีความยืดหยุ่นและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
- ผลลัพธ์ที่ 2** มีการเพิ่มขีดความสามารถในระดับภูมิภาคในการส่งเสริมและการประกันการเข้าถึงการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับเด็กหญิงและเด็กชาย รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ตกหล่น
- ผลลัพธ์ที่ 3** มีการเพิ่มขีดความสามารถในระดับภูมิภาคด้านการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการสร้างวามกลมกลืนด้านการอุดมศึกษาในอาเซียน
- ผลลัพธ์ที่ 4** มีการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิคและการอาชีวศึกษามากอบมีคุณภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไป
- ผลลัพธ์ที่ 5** มีการดำเนินการตามแผนงานด้านการศึกษาของอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพโดยปรับปรุงการประสานงาน การจัดการความรู้และระบบติดตามและประเมินผล

2. แผนปฏิบัติการอาเซียนบวกสามด้านการศึกษา พ.ศ. 2561 - 2568

กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ จุดเน้นการพัฒนา ตลอดจนนวัตกรรมทางการศึกษาที่สมาชิกอาเซียนบวกสามให้ความสนใจ อาทิ การจัดการศึกษา การแลกเปลี่ยน การร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาสังคมในการจัดการศึกษา และการอุดหนุนทางการศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีการแบ่งกลุ่มความร่วมมือเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน

- การส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมและการเรียนร่วม
- การพัฒนาคุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา
- การพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาโดยระบบดิจิทัล

2) การอาชีวศึกษา

- การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา
- การพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา-รัฐบาลและภาคอุตสาหกรรม เพื่อผลิตกำลังคนให้พร้อมรองรับการเป็นอุตสาหกรรม 4.0
- การเสริมสร้างภาพลักษณ์การอาชีวศึกษา

3) การอุดมศึกษา

- การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายนักศึกษา
- การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย-ภาคอุตสาหกรรม-ชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน
- การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- การเสริมสร้างความเข้มแข็งระหว่างสถาบันเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายและพัฒนาการวิจัยและพัฒนาระหว่างกัน

4) ประเด็นข้ามสาขา

- การเสริมสร้างศักยภาพผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างกัน
- การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐบาล-ภาคการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม
- การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเพื่อยกระดับความร่วมมือในทุกระดับ

3. แผนการดำเนินงานของการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเพื่อต่อยอดการดำเนินการตามปฏิญญากรุงพนมเปญว่าด้วยข้อริเริ่มด้านการพัฒนาภายใต้การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก พ.ศ. 2567-2571

แผนการดำเนินงานของการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกเพื่อต่อยอดการดำเนินการตามปฏิญญากรุงพนมเปญว่าด้วยข้อริเริ่มด้านการพัฒนาภายใต้การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก พ.ศ. 2567-2571 (The East Asia Summit Plan of Action (2024-2028) to Advance the Phnom Penh Declaration on the East Asia Summit Development Initiative) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการประสานงาน ความร่วมมือ และการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ตามแถลงการณ์ ปฏิญญา ข้อตัดสินใจ และข้อริเริ่มของผู้นำการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก และแผนการดำเนินงานฉบับนี้ทดแทนแผนปฏิบัติการมะนิลา เพื่อต่อยอดการดำเนินการตามปฏิญญากรุงพนมเปญว่าด้วยข้อริเริ่มด้านการพัฒนาภายใต้การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก พ.ศ. 2561 – 2565 ซึ่งขยายเวลาไปถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566

นอกจากนี้ แผนดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน ความเคารพซึ่งกันและกัน และความเชื่อมั่น เสริมสร้างการหารือและความร่วมมือ ตลอดจนเสริมสร้างสถาปัตยกรรมระดับภูมิภาคที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเปิดกว้าง โปร่งใส และครอบคลุม โดยยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการให้ความสำคัญแก่มุมมองอาเซียนต่ออินโด-แปซิฟิก

แนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษา

1. พัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) ผ่านการจัดการศึกษา พัฒนาทั่วโลก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถ เพิ่มพูนโอกาสในการเรียนรู้ เสริมสร้าง ประสบการณ์ของผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาตามความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล
2. ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามมาตรฐานการดูแล พัฒนา และจัดการศึกษา เพื่อเด็กปฐมวัยของอาเซียนอย่างมีคุณภาพ (ASEAN Early Childhood Care, Development and Education Quality Standards) เพื่อให้มั่นใจได้ว่า life cycle ของประชาชนอาเซียนได้รับการดูแลอย่างครอบคลุมตลอดช่วงชีวิต

3. สนับสนุนการขับเคลื่อนงานกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework) และการเทียบเคียงกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework) เพื่อเป็นกลไก อำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายกำลังคนในภูมิภาค
4. สนับสนุนการพัฒนาและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลด้านการประกันคุณภาพและผู้ประเมินระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเป็นกลไกอำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาในภูมิภาค
5. สนับสนุนการดำเนินการตาม ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับ โลกที่เปลี่ยนแปลงไปของงาน (ASEAN Declaration on Human Resources Development for the Changing World of Work) และการดำเนินงานของ ASEAN TVET Council
6. ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้กรอบการประกันคุณภาพของอาเซียน (ASEAN Quality Assurance Framework: AQAF) เป็นเครื่องมือควบคุมคุณภาพในการจัดการศึกษาและการอ้างอิงคุณสมบัติผู้เรียน
7. ผลักดันการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ตกหล่น (ASEAN Declaration on Strengthening Education for Out-of-School Children and Youth - OOSCY) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสนับสนุนการสร้างโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม (equity) สำหรับเด็กและเยาวชนของอาเซียน
8. ผลักดันการดำเนินงานตามปฏิญญากรุงเทพฯว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (Bangkok Declaration on Advancing Partnership in Education for 2030 Agenda for Sustainable Development in ASEAN) เพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ
9. ผนึกกำลังและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาในอาเซียน
10. ส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในอาเซียน
11. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียนและอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา
12. ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอาเซียน

ประเด็นที่อาเซียนให้ความสำคัญในยุคหลังปี 2563

1. การบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับองค์กรรายสาขาหน่วยงานระดับภูมิภาคและองค์กรรายประเทศ โดยเฉพาะซีมีโอ
2. การทำงานที่เชื่อมโยงและสอดประสานกันในหลากหลายสาขา
3. การให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในทุกกระดับ และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นต้นทุนที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ
4. การพัฒนาทักษะเพื่อรองรับต่องานในอนาคต
5. งานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรืองานสีเขียว (Green Job)
6. การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลกับการศึกษา

การยกระดับความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศสมาชิกอาเซียน

รัฐมนตรีศึกษาอาเซียนเห็นพ้องให้ประเทศสมาชิก “ยกระดับความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ซึ่งมีประเด็นที่เห็นควรให้ความสำคัญในลำดับต้น ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพกำลังคนให้พร้อมรับมือกับสังคมอุตสาหกรรม 4.0

รัฐมนตรีศึกษาอาเซียนเห็นพ้องว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปัญญาประดิษฐ์ และ big data ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตในปัจจุบันทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น เพื่อพัฒนากำลังคนให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และพร้อมใช้ประโยชน์จากพลวัตเหล่านี้ ประเทศสมาชิกจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการ (hard skill) ควบคู่ไปกับทักษะการใช้ชีวิต (soft skill) โดยระลึกไว้ว่าการพัฒนา ควรดำเนินไปอย่าง มีสมดุล เพื่อประโยชน์โดยรวมของมวลมนุษยชาติ

2. การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

พัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างรวดเร็วนำมาซึ่งการขยายตัวของช่องว่าง การพัฒนาที่ไม่เท่าเทียม (inequity in development) ทั้งนี้ รัฐมนตรีศึกษาอาเซียนเห็นพ้องกับรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการไทยถึงความจำเป็นในการกระจายและใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจน ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารเป็นเครื่องมือเสริมสร้างการเข้าถึง ทางการศึกษาเพื่อลดอุปสรรคในการเรียนรู้ และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทางการศึกษา

3. การพัฒนาครู

รัฐมนตรีศึกษาอาเซียนเห็นว่าการพัฒนาครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษาเนื่องจากครู เป็นผู้ส่งผ่านองค์ความรู้ไปยังผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนา ดังนั้น จึงเห็นควรให้ความสำคัญกับ การคัดเลือกครู การพัฒนาครูให้มีความรู้พร้อม และการรักษาครูไว้ในระบบ

4. การประสานความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบความร่วมมือนานาชาติและภูมิภาค

ปัจจุบันมีกรอบความร่วมมือนานาชาติทั้งในระดับโลกและภูมิภาคมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนา การศึกษา ดังนั้นการประสานความร่วมมือและการเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีของประเทศสมาชิกของแต่ละ องค์กรจะช่วยเติมเต็มองค์ความรู้อันจะสนับสนุนการลดอุปสรรคทางการศึกษาและเสริมสร้างให้เกิด ความเข้มแข็งทางการศึกษาได้มากขึ้น จึงเห็นควรที่ประเทศสมาชิกจะสนับสนุนการดำเนินการ อย่างบูรณาการขององค์การนานาชาติที่สนับสนุนการพัฒนาการศึกษาดังกล่าว

5. การพัฒนากลไกการประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาค

ภายหลังจากที่ดำเนินการมาระยะเวลาหนึ่งรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนเล็งเห็นถึงความสำคัญของ การประเมินผลการดำเนินการตามแผนงานด้านการศึกษาของอาเซียน พ.ศ. 2559 – 2563 และ เห็นควรให้มีการประเมิน ผลการดำเนินการเพื่อวางแนวทางการจัดกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้

การดำเนินงานที่สำคัญ

1. การจัดตั้งสภาการเทคนิคอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมแห่งอาเซียน (ASEAN TVET Council : ATC) ซึ่งองค์ประกอบของสภาการเทคนิค ฯ จะประกอบด้วยผู้แทนจาก 3 สาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านแรงงานอาเซียน -SLOM / เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการศึกษาอาเซียน -SOMED และเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน -SEOM
2. สำนักเลขาธิการอาเซียนได้จัดทำแผนงานด้านการศึกษาของอาเซียน พ.ศ. 2564 – 2568 ประกอบด้วย 5 ผลลัพธ์ (Outcome) 12 ผลผลิต (Output) 50 กิจกรรม โดยมีผลลัพธ์ ดังนี้
 - ผลลัพธ์ที่ 1 ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน
 - ผลลัพธ์ที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสการเข้าถึง การศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงเด็ก และเยาวชนที่ตกหล่น
 - ผลลัพธ์ที่ 3 เพิ่มขีดความสามารถในระดับภูมิภาคด้านการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต รวมถึงการสร้าง ความกลมกลืนด้านการอุดมศึกษาในอาเซียน
 - ผลลัพธ์ที่ 4 ส่งเสริมการเข้าถึง การศึกษา และ ฝึกอบรมด้านเทคนิคและการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในอนาคต
 - ผลลัพธ์ที่ 5 การดำเนินงานตามแผนงานด้านการศึกษาของอาเซียน อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปรับปรุง การประสานงาน การจัดการความรู้และระบบการประเมินผล เพื่อให้ประเทศสมาชิกพิจารณาในการเสนอตัวเป็นเจ้าของ/เจ้าภาพร่วมกิจกรรม